

17.81x18.15	1	16	עמוד	מקור ראשון - כותרת	06/03/2014	41417784-6
מוזיאון ישראל גיימס סניידר מנכל מוזיאון ישראל - 20184						

לראשונה יוצגו לקהל מסכות בנות 9,000 שנה בתערוכה חדשה

לאחר 10 שנות מחקר, יוצגו מסכות האבן העתיקות בעולם במוזיאון ישראל בירושלים שכולן התגלו באזור אחד בארץ ישראל – בהרי יהודה ובמדבר יהודה – וחלקן התפזרו ברחבי בעולם

מסכות עתיקות. מתוך התערוכה צילום: מוזיאון ישראל

דליה מזורי

לא רק בפורים: מסכות אבן העתיקות ביותר בעולם, בנות 9,000 שנה, יוצגו החל מהשבוע הבא במוזיאון ישראל. בתערוכה חלוצית וייחודית מסוגה "פנים אל פנים – המסכות העתיקות בעולם" יוצגו 21 מסכות נדירות ויוצאת רופן מהתקופה הנאוליתית, שכולן התגלו באזור אחד בארץ ישראל – בהרי יהודה ובמדבר יהודה – וחלקן התפזרו ברחבי בעולם.

הגוברת והולכת בעולם הטבע. התקופה הנאוליתית החלה לפני 10,000 שנה, אז התרחשה המהפכה החקלאית. אלו בני האדם הראשונים שעיברו את הקרקע. אז החלה גם התחלת הפולחן והדת. שתיים מהמסכות הן מהאוסף של משה ריין, שנתרמו למוזיאון על ידי אלמנתו רחל.

התערוכה מסכמת מחקר מדעי שארך יותר מעשר שנים. שתי מסכות אבן – אחת ממערה בנחל חמר שבמדבר יהודה, והשנייה מחורבת דומה שבהרי יהודה – שמורות זה שנים באוספי המוזיאון. תגלית מקרית של תצלומים שבהם נראו מסכות דומות הובילה את ד"ר הרשמן, לחקור את הנושא. היא גייסה את עזרתו של פרופסור יובל גורן, מומחה למיקרוארכיאולוגיה השוואתית מאוניברסיטת תל-אביב כדי לבחון את מוצאן הגיאוגרפי של המסכות, וכן את שירותי המעבדה לארכיאולוגיה ממוחשבת באוניברסיטה העברית כדי לערוך ניתוח תלת-יממדי שלהן.

תוצאות הניתוח שופכות אור על מאפייניהן ותפקידיהן השונים. לדברי ג'יימס סניידר, מנכ"ל מוזיאון ישראל, האפשרות להציג זו לצד זו מסכות אבן עתיקות ונדירות, שמוצא כולן באותו אזור בארץ היא מפלאה.

זו הפעם הראשונה שמסכות אלו מוצגות יחדיו, לא הרחק מהמקום שבו התגלו, והפעם הראשונה שרובן מוצגות לקהל הרחב. לכל המסכות מאפיינים סגנוניים משותפים: חורי עיניים גדולים ופיות חשופי שיניים, היוצרים מראה המזכיר גולגולת אדם. חורים בשולי המסכה שימשו ככל הנראה לקשירתה על הפנים ולהוספת שיער, שהעניק מראה אנושי יותר.

ייתכן גם שהן נתלו על מוטות או עמודים ונישאו בדרך זו, לצורך הטקסים השמאניים. המסכות כבדות יחסית: משקל כל אחת מהן בין קילו לשניים. אחת המסכות קטנה במיוחד ומזכירה סיכת קישוט לבגד. אך היא זהה בצורתה למסכות הגדולות, שארוכות ורחבות יותר מגולגולת אדם, וייתכן ששימשה כקמע בעת יציאה למסע מחוץ לשטח הישוב. לדברי ד"ר רבי הרשמן, האוצרת לתרבויות פרהיסטוריות במוזיאון, קיים דמיון רב בין המסכות לבין גולגולות קדומות שנמצאו בכפרים בני אותה תקופה. מכאן ניתן להסיק, שהמסכות ייצגו את רוחות האבות הקדמונים ושימשו בטקסים דתיים וחברתיים ובפולחני ריפוי וכשפים. ייתכן שבאמצעות שהזור דמות אדם למטרות פולחן, הביעו החברות החקלאיות הקדומות בנות התקופה הנאוליתית את שליטתן

מסכה עתיקה

לראשונה יוצגו לקהל מסכות בנות 9,000 שנה במוזיאון ישראל, עמ' 16